

ARCYKAPŁAN (154) *sb m*

Pisane dużą literą 133 r.; pierwsze i drugie a jasne, końcowe pochylone.

sg N arcykapłan (35). ◇ *G* arcykapłana (12). ◇ *D* arcykapłanowi (6). ◇ *A* arcykapłana (3). ◇ *I* arcykapłan(e)m (12). ◇ *pl N* arcykapłani (53). ◇ *G* arcykapłan(o)w (21). ◇ *D* arcykapłan(o)m (5). ◇ *A* arcykapłany(4). ◇ *I* arcykapłany: arcykapłanami *WujNT* (2 : 1).

Sł stp, Cn brak, Linde XVII w.

1. *Najwyższa godność duchowna u Żydów w czasach biblijnych; pontifex, princeps sacerdotum, summus sacerdos Vulg* (142) : A oni poimawłszy Páná Iezulá/ wiedli go do Káifalzá árcykápłaná [*Vulg: Matth 26/57*] *LatHar* 694, 690, 695, 702, 708, 709 (13); Bo *Principes sacerdotum, summi facerdoes, pontifices*, y *summi pontifices*, áby kto nie mniemał żeby różni byli: ponieważ miałto tych czterech iedno słowo w Graeckim wśęzy położono/ które iest ἁρχιερεῖς, przeto ie też wśęzy iednym słowem Arcykápłany zowie *WujNT* 22 *przedm*; Ieden tylko był v Żydow który właśnie był Arcykápłanem/ to iest/ nawyższym kápłanem. Wśázquez y drugie/ ktorzy ábo kiedy byli ná tym vrzędzie/ ábo byli przełożonemi nád dwudziestą y czterech domow y rzędow kápłánłkich/ też Arcykápłanami nazywano. A osóbliwie tego/ który był przełożonym rády siedzącey/ którą Sánedryn zwano. *WujNT* 354; Abowiem których bydłat krew bywa wnořzona do Świętych przybytkow przez Arcykápłaná/ tych ciála bywaią palone przed obozem *WujNT Hebr* 13/11, *Matth* 16/21, 21/45, 26/3, 27/6, 28/11 (88).

Szeregi: »arcykapłani i (zakonni) doktorowie (ludu); arcykapłani z doktormi« (14 : 1): řzukáli árcykápłani y Zakonni Doktorowie/ iákoby P. Iezulá zábili *LatHar* 715, 703; fyn człowieczy będzie wydan Arcykápłanom y Doktorom/ y ofądzą go na śmierć *WujNT Matth* 20/18, 2/4, 21/15, *Marci* 11/18, 14/1, *Luc* 23/10 (11); *SkarKaz* 513.

»arcykapłani i doktorowie i starszy (z ludu); arcykapłani z (zakonnymi) doktorami i (z) starszymi« [*szyk zmienny*] (6 : 4): *LatHar* 700; był wzgárdzon od řtárlzych y od Arcykápłanow y Doktorow *WujNTLuc* 9/22, *Matth* 27/41, *Marci* 8/31, 10/33, 11/27, 14/43 (9).

»arcykapłani i starszy (ludu, nad ludem, z ludu, řydowscy); arcykapłani i przełożeni«(14:3):Tedy zgromądzili řię Arcykápłani/ y řtárlży nád ludem *LatHar* 689, 693; weřzli w rádę wśyřcy Arcykápłani y řtárlży ludu przeciřko Ieřufowi *WujNT Matth* 27/1; zmowił řię z Arcykápłany y z przełożonemi/ iákoby go im wydał *WujNTLuc* 22/4, *Matth* 21/23, 26/3, 27/3, *Luc* 24/20, *Act* 4/23 (15).

a.O *Chryřtusie jako najwyższym kapłanie; pontifex, pontifex magnus Vulg* (11) : Chřiřtus nie řam łobie tey czći przywłářczył żeby řię řłał Arcykápłanem: ále ten [*go nazwał*] który k niemu mowił/ Tyř iest Syn moy *WujNTHebr* 5/5; [*Chryřtus*] Názwány od Bogá Arcykápłanem wedle porządku Melchifedechá *WujNTHebr* 5/10, *Hebr* 2/17, 3/1, 4/14, 15, 6/20 (11).

2. *Okreřlenie wyřszej godności w Kořciele řymskim [archicapellanus Łac řr]*: Gdy mu [*řw. Hugonowi biskupowi w Gracjanopolu, zmarłemu w 1132 r.*] mowił Ailárdus Arcykápłan: ią pátrzę ná twarz niewiařł/ ále wtym řzkody řadnej duřznej nieczřię *Skarřyw* 292.

Synonimy: 1. *arcyofiarnik, arcyofiarownik, biskup, »najwyřszy biskup«, »nawyřszy kapłan«, »przednieřszy kapłan«, »stary kapłan«, ofiarownik, »przednieřszy ofiarownik«.*